

Ben jij een excellente gymleraar in de praktijk? (4)

Van goede docent, naar hypothetisch excellent; de imaginaire selfie

Wat maakt volgens leerlingen een docent lichamelijke opvoeding een excellente gymleraar? In Lichamelijke Opvoeding 5 en 6 is in artikelen de relatie gelegd tussen een onderzoek naar meningen van leerlingen over de 'hypothetisch excellente docent' en het beroepsprofiel van de KVLO. Vraag in Lichamelijke Opvoeding 5 was, passende bij het topic, 'Hoe leuk is gym?' In dit artikel sta ik stil bij het evalueren van je eigen lessen door leerlingen. Dit in het zicht van interpersoonlijke en pedagogische verantwoordelijkheid als beroepscompetenties.

Door: Maarten Massink

Dat gym niet altijd door alle leerlingen 'leuk' wordt gevonden blijkt uit de citaten die hier en daar in het artikel opduiken. Ze zijn afkomstig van de site *Proud2Bme.nl*. Daar heeft de stelling 'Gym bederft het plezier in sport' veel reacties gekregen van met name meisjes die zeggen af te haken op de middelbare school om uiteenlopende redenen. In het vorige artikel is besproken hoe het sociale klimaat en zelfstandig werken bevorderd kan worden. In dit artikel gaat het over het evalueren van je eigen aanpak.

Het beroepsprofiel

4.2 De leraar heeft pedagogische verantwoordelijkheid.

De leraar is verantwoordelijk voor het realiseren van een veilige en stimulerende leeromgeving in de lessen lichamelijke opvoeding. Door zijn leerlingen te stimuleren, te motiveren en te begeleiden, zorgt hij ervoor dat zij zich sociaal-emotioneel en moreel verder kunnen ontwikkelen. Daarbij houdt hij rekening met de culturele diversiteit en schenkt hij aandacht aan gezondheid en een actieve leefstijl. Hij realiseert zo'n veilige en stimulerende leeromgeving zowel voor de groepen waarmee

hij werkt als voor individuele leerlingen. Daarvoor onderhoudt hij zijn kennis en vaardigheden op pedagogisch gebied op een professionele, planmatige manier.

Om te voldoen aan deze beroepsstandaard moet de leraar het volgende doen:

- hij vormt zich een goed beeld van het sociale klimaat in een groep binnen bewegings-situaties. Op basis hiervan ontwikkelt hij benaderingen om het zelfstandig en verantwoordelijk werken van leerlingen te bevorderen
- hij creëert een stimulerende leeromgeving, enthousiasmeert leerlingen om dagelijks te sporten en te bewegen zodat zij zelfstandig hiermee aan de slag gaan op een manier die bij hen past
- hij houdt rekening met het individuele perspectief van de leerlingen in de verschillende bewegingssituaties en hij begeleidt hen zodanig dat er ook voor de individuele leerling een persoonlijk en positief ontwikkelingsklimaat wordt gerealiseerd
- hij evalueert zijn aanpak of benadering en stelt deze zo nodig bij, voor de hele groep en/ of voor individuele leerlingen

- hij signaleert gedragsproblemen op basis van waarneming van het gedrag in bewegingssituaties. Hij geeft daaraan een vervolg door zijn bevindingen in te brengen en te bespreken in het team van leraren en/of te verwijzen naar hulpverleners buiten de school
- de leraar signaleert problemen en belemmeringen in de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van leerlingen en stelt eventueel, samen met collega's, een passend plan van aanpak of benadering op.

Aanpak evalueren

Hoe leuk is gym?

Ondanks dat je als docent je best doet rekening te houden met leerlingen zullen er leerlingen blijven die op zijn zachtst gezegd moeite hebben met gym, of gewoon ronduit een hekel hebben aan gym. De citaten die zijn te lezen in de kaders in dit artikel. Voorbeelden van kreten die op de site langs komen zijn: 'de activiteiten zijn vaak meer op de jongens afgestemd en competitief gericht', 'sporten is minder vrouwelijk en kent minder vrouwelijke idolen', 'zweten is niet vrouwelijk'.

Vond je het leuk?

Amber - Vrijdag 18 januari 2013 23:10

In de eerste en de tweede durfde ik niet eens naar school, en dat allemaal door gym. Ik bakte niets van turnen, ik had dan ook zwakke polsen, en op de basisschool werd daar rekening mee gehouden. Maar in de brugklas kon ik er niets van zeggen, gewoonweg omdat ik er niet tegen kon dat meneer me aankeek alsof ik een leugenaar ben, ik vond ook dat hij leerlingen voortrekt. Met turnen was ik dus een nul, en mijn conditie was ook niet zo goed, dus ik scoorde vaak laag bij de shuttlerun. Klasgenoten wilden niet bij me in het groepje bij gym, maar bij andere vakken weer wel, waardoor ik me verschrikkelijk gebruikt voelde. Ze waren ook niet aardig en echte roddelaars, als ik iets stoms deed wist de wereld het. Ik kon er echt niet meer tegen toen ik een keer bij de tipsalto erachter kwam dat ik een gat in mijn broek had. Iedereen had zicht op mijn onderbroek, en ik moest doorgaan! Volgens mij vond de leraar het ook vermakelijk. Dat was in de tweede, en ik besloot het volgende jaar van klas te veranderen. Dat heb ik nu gedaan, en ik ben echt blij dat ik die stap heb gezet. Ik heb een andere gymleraar, en ik durfde hem wel mijn probleem over mijn polsen te vertellen....

Contact:

m.massink1@upcmail.nl

Hoe zien leerlingen je als docent?

Hoewel veel problemen niet door de LO-docent opgelost kunnen worden is het goed 'voeling' te houden met de groep leerlingen die moeite heeft met gym en in gesprekjes en/of evaluaties te luisteren naar wat er speelt, of liever gezegd wat hen weerhoudt om te spelen. Een eenvoudige manier van evalueren heb ik ooit opgepikt op een studiedag. Door regelmatig drie vragen te stellen krijg je enigszins zicht op het type leraar dat je bent voor leerlingen. Dit zijn de vragen:

- 1 Vond je het leuk? (entertainer)
- 2 Heb je wat geleerd? (teacher)
- 3 Heb je (lichamelijk) hard gewerkt? (trainer)

Is het antwoord op vraag 1 overwegend 'ja' dan zien leerlingen jou meer als een type entertainer. Je kiest leuke activiteiten en brengt het leuk. De vraag is of er genoeg geleerd wordt en of leerlingen zich ook lichamelijk inspannen. Is het antwoord op vraag 2 overwegend bevestigend, dan zien leerlingen je vooral als een 'teacher' die het belangrijk vindt dat leerlingen wat leren. Langdurig stilstaan bij wat er gedaan en

geleerd moet worden in de les kan soms ten koste gaan van plezier en lichamelijke inspanning. Is het antwoord op vraag 3 overwegend positief dan zien leerlingen je vooral als een trainer die zorgt dat leerlingen hun portie lichamelijke inspanning krijgen. Of het leuk is en of er wat geleerd wordt is dan minder aanwezig.

Evenwicht in rollen

Het is aardig dit terug te vragen aan leerlingen en jezelf bewust te worden van het type leraar dat je bent volgens leerlingen. Het is volgens mij goed een evenwicht te vinden in de drie bovengenoemde rollen: een docent die leuke dingen doet met variatie en goede presentatie, maar waar ook geleerd wordt en aandacht is voor een portie fysieke inspanning. Dat betekent niet dat in alle lessen alle drie aspecten altijd aan bod komen. Soms ligt het accent in de ene les (of lessenserie) wat meer op 'leuk', de andere keer wat meer op 'leren', en in sommige lessen ligt het accent op de fysieke inspanning. Maar over een langere periode genomen zou het mooi zijn als leerlingen al deze aspecten tegenkomen en herkennen in een afwisselende typering.

Heb je hard gewerkt?

Heb je wat geleerd?

Effectieve lesgever

Een ander instrument dat ik ontwikkeld heb en gebruik geeft meer feedback. Het is een meer gedetailleerde vragenlijst met tien vragen die te maken hebben met effectief lesgeven.

De vragen zijn gebaseerd op het boek 'Effectief leren lesgeven' van Ebbens, Ettekoven en van Rooijen. Daarin worden sleutelbegrippen aangegeven die van belang zijn bij directe instructie geven:

- 1 Heldere structuur in de opbouw van de leerstof (vraag 2)

- 2 Juiste (begin)niveau, (vraag 1)
- 3 Betekenis geven (lichamelijk) aan de leerstof (vraag 4)
- 4 Individuele aanspreekbaarheid (vraag 3)
- 5 Zichtbaarheid van leren en denken (vraag 5)
- 6 Motivatie (vraag 6,7,8,9,10).

Aanpak bijstellen

Het is de bedoeling dat leerlingen met een cijfer van 1 tot en met 10 aangeven hoe je het doet als docent. Deze 10 vragen kunnen samen 100 punten per leerling opleveren. Als je dit in excel verwerkt kun je zien wat

je score is per leerling, per klas, maar ook per item aan de hand van gemiddelden. Het is wel een dilemma of je een leerling deze feedback wel of niet anoniem laat geven. Het is belangrijk denk ik dat leerlingen dit anoniem kunnen invullen. Dit verkleint de mogelijkheid dat leerlingen anders misschien (sociaal) wenselijk gaan beoordelen. Het kan aanleiding zijn je aanpak bij te stellen voor de groep.

Aanbevelingen en aandachtspunten

Het is goed om je eigen lessen te evalueren. Door jezelf, je collega's maar vooral ook door je leerlingen. Dit kun je doen door een snelle indruk te vragen over hoe leerlingen over de lessen denken en welk type leraar je bent. Een meer uitgebreide evaluatie geeft meer informatie en houvast en kan verrassende resultaten opleveren die aanleiding kunnen zijn voor het bijstellen van de individuele/groepsaanpak of benadering. ◀

Literatuur

Elzinga, R., Honing, D. van der, (2013), 'Hypothetisch excellente docent lichamelijke opvoeding gezocht', *Lichamelijke Opvoeding* 2 p.10-13

Bax, H, Driel, G. van, Jansma, F., & Palen, H. van der (2010). *Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding*. Zeist, Jan Luiting Fonds

Ebbens, S., Ettekoven, S., Rooijen, J. van, (1996) *Effectief leren in de les*, Groningen, Wolters-Noordhoff

Foto's: Hans Dijkhoff, Anita Riemersma

Beste leerling, graag hoor ik je mening over de lessen LO en hoe ik die geef. Daar kan ik weer van leren. Geef op iedere vraag een cijfer van 1 t/m 10. Daarbij is 1=zeer slecht en 10=uitstekend.

	De docent:
1	Kiest de spelen en oefeningen op niveau, ik kan met alles meedoen
2	Legt de oefeningen en spelen uit, ik weet wat ik moet doen
3	Controleert of ik goed werk en meedoe en geeft tips over hoe ik me kan verbeteren
4	Bespreekt waarom we de activiteiten/oefeningen doen en wat ze met elkaar met elkaar te maken hebben
5	Bespreekt waarom we de activiteiten/oefeningen op deze wijze doen
6	Let er op dat alles veilig is, ik voel me veilig in de les
7	Let er op dat leerlingen aardig zijn voor elkaar, en geeft zelf ook complimenten, ik durf goed mee te doen
8	Heeft zelf plezier in wat hij doet, ik krijg zin om mee te doen
9	Geeft beoordelingen die begrijpelijk zijn, ik ben het meestal met de beoordelingen eens
10	Spreekt leerlingen persoonlijk aan en heeft persoonlijke belangstelling

Tabel 1: Evaluatievragen